

تخفیف آثار شوک‌های تورمی در گرو انعطاف‌پذیری تابع عرضه
افسانه شفیعی، استادیار موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
ابرار اقتصادی

تحولات دوران اخیر مبنی بر ورود آثار هدفمندسازی یارانه‌ها در اقتصاد و تبعات ناشی از تشدید تحریم‌ها بر سطح عمومی قیمت‌ها قابل ردیابی است. در واقع، اجرایی شدن طرح هدفمندی از دو کانال افزایش قیمت حامل‌های انرژی (و در نهایت کاهش سطح تولید بواسطه افزایش سطح هزینه‌ها) و واریز عمومی یارانه‌های نقدی (رونق در بخش تقاضای کالاها و افزایش انگیزه‌های تولید) دو اثر کاملاً متفاوت در بخش تولید بر جای گذاشته است، اما در رابطه با رشد سطح عمومی قیمت‌ها هر دوی این اثرات به معنای تورم بوده است. در کنار آثار تورمی هدفمندی، تشدید تحریم‌ها در حوزه بانکداری بین‌المللی (که اولین تاثیر آن بر هزینه‌های مبادلاتی است) و سپس تحریم‌های نفتی زمینه‌ساز شتاب بیشتر در رشد سطح عمومی قیمت‌ها گردید که به واسطه تاثیرگذاری از کانال‌های زیر مورد توجه جدی مسئولان قرار گرفته است:

اول) رشد سطح عمومی قیمت‌ها به معنای تورم و تاثیرپذیری تصمیمات تخصیص منابع از سوی تولیدکنندگان است. بدیهی است به هر میزان که شتاب‌گیری این رشد بالاتر باشد، انتظارات تورمی دوره‌های بعد به نحو شدیدتری شکل می‌گیرد و به تبع آن احتمال کاهش سطح تولید و بروز رکود تورمی در اقتصاد بالاتر می‌رود.

دوم) تورم، با ناامن ساختن فضای حاکم بر کسب و کارها، انگیزه کاهش فعالیت‌های مولد به سمت فعالیت‌های زودبازده که الزاماً مولد به‌شمار نمی‌روند را افزایش می‌دهد و از این منظر نیز موجب رکود تورمی خواهد بود.

سوم) شتاب بالاتر تورم به نسبت سایر کشورهای طرف تجاری، به معنای کاهش ارزش پول داخلی در برابر ارزهای خارجی است و در شرایطی که ضریب وابستگی وارداتی در تولید داخل بالا باشد، تورم وارداتی حتمی خواهد بود.

چهارم) رخداد هر یک از سه مورد برشمرده به معنای نرخ بالاتر تورم و تشدید مشکلات برشمرده است و مهمترین راه مقابله با آن تلاش در جهت *انعطاف پذیر ساختن تابع عرضه* در اقتصاد می باشد. این امر به طرق مختلف قابل تحقق است که چهار مورد از مهمترین آنها عبارتند از: ۱- بهبود بهره-وری؛ ۲- کاهش ضریب وابستگی در تابع تولید اقتصاد؛ ۳- بهبود عملکرد بازارها (از طریق تامین شرایط رقابت منصفانه در بازارها)؛ ۴- اصلاح زنجیره تامین و توزیع. دستیابی به موارد برشمرده اگرچه مستلزم اجرای سیاست های میان مدت و بلندمدت در اقتصاد است، تلاش های به عمل آمده در وزارت صنعت، معدن و تجارت به نحوی بوده است که امکان حرکت به سمت اهداف فوق را در شرایط فعلی حاکم بر اقتصاد عملی تر ساخته است. از جمله مهمترین مصادیق اقدامات صورت گرفته در این ارتباط، می توان به ظرفیت سازی های صورت گرفته در راستای تجهیز بخش عرضه (انواع ذخیره-سازی ها)؛ کنترل و پایش بازار (در جهت تامین شرایط رقابت منصفانه در بازار)؛ برنامه ریزی در واحدهای صنعتی به منظور اجرای برنامه های بهبود بهره وری و جایگزینی تولیدات ملی اشاره نمود. عملکرد اقدامات برشمرده جملگی در جهت ایجاد انعطاف پذیری بالاتر در تابع عرضه اقتصاد و تخفیف آثار تورمی ناشی از شوک های وارده به اقتصاد بوده است. در کنار موارد برشمرده، راه اندازی مرکز مبادلات ارزی با همکاری بانک مرکزی و اولویت بندی های کالایی نیز ابتکار عملی بود که از طریق آن زمینه های افزایش نرخ ارز و تاثیرگذاری آن بر تورم داخل از کانال واردات محدود گردید. البته در ادامه مسیر تلاش هایی در دست انجام است تا با تجهیز بخش عرضه ارز در مرکز مبادلات ارزی (تعامل بخشی میان مرکز با وزارت نفت و صادرکنندگان غیرنفتی و صندوق توسعه ملی) و اجرای سیاست های حمایتی در بخش تولید نسبت به تخفیف آثار تورمی تحریم ها در اقتصاد داخل اقدامی هماهنگ به عمل آید. اقدامات برشمرده، در شرایطی که از سوی کارگزاران اقتصادی و سایر نهادهای ذی مدخل مورد پشتیبانی قرار گیرد، می تواند توأم با اثربخشی بالا در اجرا و بازگشت به شرایط باثبات اقتصادی باشد.